

RAHANDUSMINISTEERIUM

AMETNIKUEETIKA NÕUKOGU

Riigikogu põhiseaduskomisjon
pohiseaduskomisjon@riigikogu.ee

Meie 28.04.2026 nr 12.4-10/1875-1

Arvamuse andmine

Lugupeetud põhiseaduskomisjoni esimees

Riigikogu põhiseaduskomisjon pöördus Ametnikueetika nõukogu (edaspidi *nõukogu*) poole arvamuse andmiseks 9. märtsil 2026 Vabariigi Valitsuse poolt algatatud avaliku teenistuse seaduse (edaspidi *ATS*) ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (836 SE) kohta. Esitame seisukoha küsimustes, mida nõukogu on arutanud.

Esmalt täname, et eelnõuga kehtestatakse **eetikakoodeks kogu avalikule teenistusele**. See loob vajalikku selgust. Nõukogu leidis 9.11.2023 toimunud koosolekul, et kui avaliku teenistuse seadust planeeritakse muuta, siis peaks seaduses ametnikueetika koodeksi asendama avaliku teenistuse eetikakoodeksiga. Kuna üha enam on ametiasutustes üle mindud töölepingulistele suhetele ja töötajad täidavad võimu teostamisega tihedalt seotud ülesandeid, siis seda enam on oluline tagada, et kogu avalikus teenistuses järgitakse samu aluspõhimõtteid. Nõukogu on oma seisukohtades aastaid rõhutanud, et ametnikueetika koodeksis väljendatud väärtused on olulised kogu avaliku sektori tegevuses. Endiselt jäävad eetikakoodeksiga katmata mitmed valitsussektori asutused, milles töötamine ei ole avalik teenistus (näiteks avalik-õiguslikud juriidilised isikud Töötukassa või Tervisekassa ning hallatavate asutustena tegutsevad RmIT või SMIT). Samas on eetikakoodeks ning selle rakendusjuhised avalikult kättesaadavad kõigile. Avaliku sektori eetilise toimimise toetamisel pole kõige olulisem see, kellele täpselt on eetikakoodeks järgimiseks kohustuslik, vaid kas põhimõtted on arusaadavad ning jagatakse ühiseid väärtuseid.

Nõukogu on valmis seadusemuudatuste vastuvõtmisel ja jõustumisel kehtiva eetikakoodeksi üle vaatama ning uuendatud avaliku teenistuse eetikakoodeksi kinnitama.

Teiseks on nõukogu 28.11.2025 koosolekul arutanud **ühekordse suuremahulise projekti lisatasu** maksmise ideed.

Ametnikueetika vaatenurgast peame oluliseks välja tuua, et avaliku teenistuse aluspõhimõtte on avaliku huvi teenimine, mitte omakasu. Riik peab tagama ametnikele töö eest väärrika tasu. Eetikakoodeksi kohaselt on ametniku töö eesmärk ausalt ja väärrikalt tegutseda riigi ning ühiskonna hüvanguks. Isiklik kasu või tunnustus ei peaks ametnikueetika nõukogu hinnangul olema peamine motivatsiooniallikas, mille puudumisel justkui ei pingutata piisavalt.

Erasektoris on töötajatele optsoonide andmise eesmärgiks töötaja sidumine ettevõttega, et töötaja oleks isiklikult igati huvitatud ettevõtte edust. Ametnikud on valdavalt Eesti Vabariigi kodanikud, nad on juba osa Eesti riigist ning oma riigi käekäiguga seotud nii iseenda kui oma lähedaste heaolu kaudu. Lisaks annab iga ametnik teenistusse astudes ametivande, millega töötab ustavust Eesti riigile.

Nõukogu avaldas ka kahtlust, et põhjus, miks suurte innovaatiliste projektide elluviimine ei edene, ei pruugi tuleneda ametnike tasusüsteemist ega motivatsioonist, vaid riigi võimalustest vajalikke investeeringuid teha, juhtimisvõimekusest ja poliitiliste valikute keerukusest või ebaselgusest või muude prioriteetide prevaleerimisest.

Näeme ka riski, et selline tulemusrahastamise skeem saadab ametkonnale sõnumi, et osa töid või poliitikavaldkondi, eelkõige majanduslikult mõõdetavad, on palju tähtsamad kui teised. Riigis on vaja aga täita paljusid üliolulisi ülesandeid, mis ei ole majanduslikult hinnatavad. Kui ametnikud soovivad olla seotud eelkõige nende projektidega, kus on võimalik teenida tulemustasu, võib kannatada muu töö ning langeda üldine avaliku teenistuse motivatsioon. Sellise tulemustasu kohaldamisel võib väljakutseks osutuda ka aspekt, et tulemustasu makstakse ka ametist juba lahkunud teenistujale. See omakorda annab hoogu pöördustega seotud riskide süvenemisele.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Küllli Taro

Ametnikueetika nõukogu esimees